

Podujatia - MÁJ

1. 5. – 15. 5.

EURÓPSKE SOLÁRNE DNI A DEŇ SLNKA

Ponuka na pozorovanie Slnka pre účastníkov organizovaných skupín a verejnosť. V pláne je aj umiestnenie pozorovateľského stanoviska na námestí.

2.5. (štvrtok) o 18.00 h PO ZÁPADOE SLNKA

Náučný program pod umelou hviezdou oblohou o tom, čo všetko môžeme vidieť na oblohe po západe Slnka z viacerých výnimočných oblastí našej Zeme.

4.5. (sobota) o 11.00 h ROZPRÁVANIE O FOTÓNKOVI FILIPKOVI

Astronomická rozprávka pre deti od 4 rokov.

9.5. (štvrtok) o 18.00 h HPHO – W. A. MOZART

Hudobný program pod umelou hviezdou oblohou o neopakovateľnom umelcovi, majstrovi klasicizmu.

11.5. (sobota) o 11.00 h MARTIN A HVIEZDA

Rozprávka pod umelou hviezdou oblohou pre deti od 4 rokov.

16.5. (štvrtok) o 18.00 h HPHO – JOHN WILLIAMS

Hudba z filmov pod umelou hviezdou oblohou.

18.5. (sobota) o 11.00 h NEVESTA HVIEZD

Rozprávka pod umelou hviezdou oblohou pre najmenších školákov, spracovaná na motívy klasického laponského mýtu.

23.5. (štvrtok) o 18.00 h MYTOLÓGIA A HVIEZDNA OBLOHA

Súboje mýtických hrdinov, verná láska aj nenávisť. To všetko sa odohráva v pútavých mýtoch o súhvezdiach pod umelou hviezdou oblohou planetária.

25.5. (sobota) o 11.00 h PRINC PETER

Pôvodný rozprávkový astronomický program v štýle klasickej rozprávky, určený mladším školákom a ich rodičom.

30.5. (štvrtok) o 18.00 h HUDBA POD HVIEZDNOU OBLOHOU – JEAN MICHEL JARRE

Hudobná mozaika súčasného svetoznámeho francúzskeho umelca pod umelou hviezdou oblohou. Program vhodný pre stredoškolačov a dospelých.

Vstupné

Večerné programy pre dospelých vo štvrtok:	2,50 €
Programy pre rodičov a deti v sobotu:	1,50 €
Astronomické pozorovania:	1,50 €
Individuálne návštevy počas školských prázdnin:	2,50 €
Skupinové návštevy:	2,50 €
(zľava 1,50 € platí pre MŠ, 1.-3. ročník ZŠ, mládež a dospelých vyžadujúcich zvláštnu starostlivosť;	
zľava 2 € platí pre 4.-9. ročník ZŠ, SŠ, VŠ a dôchodcov)	

Podujatia - JÚN

1.6. (sobota) o 11.00 h SLNKO A HODINÁR

Program o hodinách a čase pre najmenších školákov.

2.6. (nedeľa) 14.00 - 18.00 h DEŇ DETÍ S ASTRONÓMIU

Program: Podujatie pri príležitosti MDD

1. Výroba a vypúšťanie motorových raketiek.
2. Výroba fúkacích raketiek.
3. Kúzelná fyzika.
4. Programy v planetáriu a prednáškovej sále.
5. Ďalší zaujímavý program.

Vstupné 2,00 €

6.6. (štvrtok) o 18.00 h HVIEZDY NÁŠHO NEBA

Program pod umelou hviezdou oblohou zameraný na niektoré výnimočné hviezdy nášho neba a niektoré exotické objekty vesmíru.

8.6. (sobota) o 11.00 h VESMÍRNE OTÁZNIKY

Hudobný program pod umelou hviezdou oblohou pre deti od 5 rokov.

13.6. (štvrtok) o 18.00 h HPHO – ELTON JOHN II

Krátky prierez tvorbou významného hudobníka doplnený niekoľkými stručnými infoblokmi, pod umelou hviezdou oblohou.

15.6. (sobota) o 11.00 h ARIADNINA ČELENKA

Rozprávka v planetáriu pre najmenších školákov.

20.6. (štvrtok) o 18.00 h HPHO – VANGELIS

Nezvyčajný hudobný svet uznávaného súčasného skladateľa gréckej národnosti pod umelou hviezdou oblohou. Vhodný pre stredoškolačov a dospelých.

22.6. (sobota) o 11.00 h TOMÁŠOVA CESTA KU HVIEZDAM

Fiktívny príbeh pod umelou oblohou o poznávaní vesmíru počas jednej noci. Vhodný pre mladších školákov

27.6. (štvrtok) o 18.00 h HPHO – MIKE OLDFIELD

Výber zaujímavostí zo života a hudobnej tvorby M. Oldfielda.

29.6. (sobota) o 11.00 h ALŽBETKIN VESMÍR

Program v planetáriu pre zvedavé deti, ktoré sa chcú dozvedieť prečo je nebo modré, prečo je vo vesmíre ticho a iné záhady vesmíru.

Termíny návštev

Dospelí: štvrtok o 18.00 h; Deti: sobota o 11.00 h
Astronomické pozorovania: streda v určených hodinách

Skupinové návštevy: pondelok až piatok
o 9.00, 10.00, 11.00, 13.00

Kapacita projekčnej sály planetária je 68 miest.
Skupinové návštevy je nutné
dohodnúť vopred telefonicky alebo osobne.

HVEZDÁREŇ A PLANETÁRIUM V PREŠOVE

Astronomický informátor

máj - jún

3/2019

29.4 – 17.5.2019

Európske solárne dni na Slovensku

Vydáva: HaP v Prešove
Ročník XLV
Telefón/Fax: 051 / 7722065, 7733218
E – mail: hap@astropresov.sk
Internet: www.astropresov.sk
www.facebook.com/hapvpresove

Pozorovanie slnečnej fotosféry na Slovensku

Už dlhé roky funguje na Slovensku sieť pozorovacích staníc, ktorá sa venuje pravidelnému pozorovaniu Slnka a to konkrétne slnečnej činnosti prejavujúcej sa v slnečnej fotosfére.

V roku 2018 sa priameho alebo projekčného (zakresľovacieho) spôsobu pozorovania Slnka zúčastnilo celkom 15 pozorovacích staníc vrátane našej. Celkový počet pozorovaní v minulom roku dosiahol hodnotu 2633 pozorovaní. V roku 2018 sme mali 20 dní, počas ktorých nepozorovala žiadna stanica našej pozorovateľskej siete. Najslabšie boli zimné mesiace – hlavne december a január, ale aj november a február. Z globálneho pohľadu pozorovacích podmienok a oblačnosti bol rok 2018 na Slovensku dosť nepriaznivý s premenlivým rázom počasia a veľkým počtom dní, kedy boli podmienky na pozorovanie nevhodné alebo značne zhoršené, hlavne v spomínaných mesiacoch. Na pokles slnečnej aktivity poukazuje porovnanie ročných relatívnych čísel - pokles maximálnych aj minimálnych hodnôt oproti predchádzajúcim rokom, čo znamená, že sa blížieme k minimu 11-ročného slnečného cyklu.

Každoročne naša hvezdáreň vydáva Bulletin o pozorovaní Slnka na Slovensku, ktorý je zhrnutím ročnej odbornej činnosti všetkých pozorovateľských staníc na Slovensku zameranej na Slnko.

Slnečné bulletiny (od r. 2000), vrátane minuloročného, môžete nájsť na našej webovej adrese: www.astropresov.sk/na-stiahnutie/bulletin-o-pozorovanislnka-na-slovensku

Mgr. Roman Tomčík

Európske solárne dni

Európske solárne dni sú v dnešnej dobe najväčšou osvetovou kampaňou, ktorá je zameraná na osvetu v oblasti solárnej elektrickej energie. V posledných rokoch dokázala osloviť stovky tisíc ľudí vo viac ako 20 – tich štátoch. Termín organizovania Európskych solárnych dní (vždy v prvých dvoch týždňoch v mesiaci máj) nie je náhodný a to preto, že 3. mája oslavujeme aj Deň Slnka, ktorý vyhlásila OSN v rámci programu pre životné prostredie UNEP. Tieto dni sú určené nielen na pripomenutie si významu Slnka, ale aj na propagáciu ekológie a významu ochrany životného prostredia,

odborných činností a pozorovaní v oblasti slnečnej fyziky. Tohto roku si Európske solárne dni pripomíname v dňoch od 29. apríla do 17. mája. V tomto čase si návštevník môže vybrať spomedzi veľkého množstva akcií na celom Slovensku. Pri tejto príležitosti sme sa aj u nás vo Hvezdári a planetáriu v Prešove rozhodli poskytnúť pozorovanie Slnka pre organizované skupiny. Takisto sme sa rozhodli vo vybrané dni vyjsť na námestie a poskytnúť pohľad na našu životne dôležitú hviezdu širokej verejnosti. Termíny výjazdov na námestie budeme priebežne uverejňovať na našej webovej a facebookovej stránke, pretože ako astronómovia sme závislí hlavne na počasi.

Mgr. Ján Sadiv

Milan Rastislav Štefánik

(4. mája 2019 si pripomíname 100. výročie úmrtia)

Veriť, milovať, pracovať.

Milan Rastislav Štefánik sa narodil 21. júla 1880 v Košariskách (okres Senica). Po vysokoškolských štúdiách v Prahe a získaní titulu doktora filozofie v roku 1904 odchádza do Francúzska. Jeho ambíciou bolo zoznámiť sa s dvoma najslávnejšími astronómami v Paríži s Camillom Flammarionom a Julesom Janssenom. (Pozn.: V knižnici Hvezdáreň a planetária v Prešove sa nachádza jedna kniha od C. Flammariona – *Hvezdárska čítanka*). Na odporúčanie Flammariona nastupuje začiatkom roka 1905 ako asistent do observatória v Meudone pri Paríži. Riaditeľom observatória bol Jules Janssen, ktorý sa venoval najmä slnečnej fyzike. V roku 1893 založil J. Janssen na vrchole Mont Blancu astronomické observatórium. Toto observatórium navštívil Štefánik kvôli astronomickým pozorovaniam niekoľkokrát. Najviac ho zaujímalo pozorovanie Slnka, koróny, spektrum Slnka, najmä infračervená oblasť, planéty slnečnej sústavy, spektrá hviezd, hmloviny. V rokoch 1905 – 1912 publikoval spolu dvanásť vedeckých prác. V oblasti existujúcich prístrojov a metód pracoval na zdokonalení spektroheliografu, heliometra, navrhol metódu na pozorovanie emisnej zelenej koróny mimo úplných zatmení Slnka. Organizoval expedície za zatmeniami Slnka na rôzne miesta na zemeguli. Zatmenia Slnka pozoroval v Alcosebre (1905,

Španielsko), Ura Tjube (1907, Turkménsko), na ostrove Vavau (1911, Tonžské kráľovstvo), v Cormeilles pri Paríži (1911) a v Passa Quatro (1912, Brazília). Organizoval aj expedíciu za pozorovaním Halleyho kométy na Tahiti, kde podľa vlastného projektu vybudoval hvezdáreň. Zaslúžil sa aj o zavedenie meteorologickej služby vo francúzskom letectve od jesene roku 1916. Bol vedcom, diplomatom, politikom a je všeobecne pokladaný za jedného zo zakladateľov spoločného štátu Čechov a Slovákov. M.R. Štefánik tragicky zahynul 4. mája 1919 v Ivanke pri Dunaji.

Pre tých, ktorí by sa radi viac oboznámili s touto významnou osobnosťou našich národných dejín, odporúčam navštíviť Múzeum M. R. Štefánika, ktoré sa nachádza v jeho rodnom dome, bývalej evanjelickej färe v Košariskách. Prostredníctvom expozície je zdokumentovaná jeho životná dráha, súkromie a záľuby, ale najmä jeho vojenská, diplomatická a politická činnosť. Len kúsok od tohto miesta je možné sa zastaviť na Bradle, kde sa čnie v nadmorskej výške 543 metrov Štefánikova mohyla. Je to nádherná bieloskvúca sa terasovitá stavba so štyrmi obeliskami. Navrhol ju slávny architekt Dušan Jurkovič, Štefánikov dobrý priateľ. Postavili ju v rokoch 1927 až 1928 za 280 dní zo vzácneho spišského travertínu. Kameň dopravovali do Brezovej vlakom zo Spišských Vlachov. Na samotný kopec ho viezlo nákladné auto a konské povozy. Kameň má až svietivo bielu farbu a hrobku je tak vidno zo širokého okolia.

Renáta Kolivošková

Výsledky krajského kola súťaže „Čo vieš o hviezdach?“ 2019

V dňoch 15. až 17. apríla 2019 sa v priestoroch Hvezdáreň a planetária v Prešove uskutočnilo krajské kolo vedomostnej súťaže „Čo vieš o hviezdach?“ na ktorom sa spolu zúčastnilo 32 súťažiacich z okresov Prešov, Sabinov, Humenné, Medzilaborce, Svidník a Stropkov. V jednotlivých kategóriách sa na prvých troch miestach umiestnili: 1. kategória – A. Dobrovič, T. Trudič, M. Jamrich, 2. kategória – M. Tomko, Š. Tomko, R. Repko, 3. kategória – K. Pavlikovská, D. Gold, R. Gold. Víťazom gratulujeme a želáme veľa šťastia na celoslovenskom kole.

ÚKAZY NA OBLOHE máj 2019

Všetky časy sú uvedené v LSEČ. LSEČ = SEČ + 1 hod.

Prípravil: Mgr. Roman Tomčík

Dátum	S L N K O			M E S I A C		
	východ	západ	poznámka	východ	západ	poznámka
5.5.	05:08	19:56		05:49	20:27	v nove
12.5.	04:58	20:06		12:00	02:15	v prvej štvrti
13.5.	04:56	20:07		13:17	02:47	v perigeu
18.5.	04:50	20:14		19:42	04:57	v splne
21.5.	04:46	20:18	vstup do zn. Blížencov	23:01	06:44	
26.5.	04:41	20:24		01:38	11:32	v poslednej štvrti, v apogeu

Dátum	M E R K Ú R			
	východ	západ	jasnosť	pozorovateľnosť
1.5.	04:49	17:50	-0,3	Nepozorovateľný, je na dennej oblohe.
15.5.	04:41	19:27	-1,4	
29.5.	05:02	21:25	-1,4	
Dátum	V E N U Š A			
	východ	západ	jasnosť	pozorovateľnosť
1.5.	04:30	17:10	-3,9	Nepozorovateľná, je na dennej oblohe.
15.5.	04:08	17:49	-3,9	
29.5.	03:50	18:28	-3,9	
Dátum	M A R S			
	východ	západ	jasnosť	pozorovateľnosť
1.5.	07:09	23:25	+1,6	Večer veľmi nízko nad severozápadným obzorom v súhvezdí BÝKA neskôr BLÍŽENCOV.
15.5.	06:51	23:12	+1,7	
29.5.	06:37	22:55	+1,7	
Dátum	J U P I T E R			
	východ	západ	jasnosť	pozorovateľnosť
1.5.	23:20	07:42	-2,5	Počas celej noci okrem večera od juhovýchodného po juhozápadný obzor v súhvezdí HADONOSA.
15.5.	22:20	06:42	-2,5	
29.5.	21:17	05:41	-2,6	
Dátum	S A T U R N			
	východ	západ	jasnosť	pozorovateľnosť
1.5.	01:12	09:44	+0,5	V druhej polovici noci od juhovýchodného po južný obzor v súhvezdí STRELCA.
15.5.	00:17	08:48	+0,4	
29.5.	23:16	07:50	+0,3	

jas. v mag.

ÚKAZY NA OBLOHE

jún 2019

Pripravil: Mgr. Roman Tomčík

Dátum	S L N K O			M E S I A C		
	východ	západ	poznámka	východ	západ	poznámka
3.6.	04:34	20:32		04:50	20:33	v nove
8.6.	04:32	20:37		09:48	00:17	v perigeu
10.6.	04:31	20:38		12:24	01:21	v prvej štvrti
17.6.	04:30	20:42		20:50	04:38	v splne
21.6.	04:31	20:43	Letný slnovrat, vstup do zn.RAK	23:40	08:15	
23.6.	04:31	20:43		00:06	10:22	v apogeu
25.6.	04:32	20:43		00:50	12:30	v poslednej štvrti

Dátum	M E R K Ú R			
	východ	západ	jasnosť	pozorovateľnosť
1.6.	05:12	21:45	-1,1	V prvej polovici mesiaca večer veľmi nízko nad severozápadným obzorom v súhvezdí BLÍŽENCOV.
15.6.	06:08	22:25	0,0	
29.6.	06:43	21:59	+0,9	
Dátum	V E N U Š A			
	východ	západ	jasnosť	pozorovateľnosť
1.6.	03:47	18:36	-3,9	Nepozorovateľná, je na dennej oblohe.
15.6.	03:38	19:14	-3,9	
29.6.	03:42	19:46	-3,9	
Dátum	M A R S			
	východ	západ	jasnosť	pozorovateľnosť
1.6.	06:34	22:51	+1,7	Večer veľmi nízko nad severozápadným obzorom v súhvezdí BLÍŽENCOV neskôr RAKA.
15.6.	06:24	22:28	+1,8	
29.6.	06:17	22:01	+1,8	
Dátum	J U P I T E R			
	východ	západ	jasnosť	pozorovateľnosť
1.6.	21:04	05:28	-2,6	Počas celej noci od juhovýchodného po juhozápadný obzor v súhvezdí HADONOSA.
15.6.	20:01	04:26	-2,6	
29.6.	18:58	03:24	-2,6	
Dátum	S A T U R N			
	východ	západ	jasnosť	pozorovateľnosť
1.6.	23:04	07:38	+0,3	Počas celej noci okrem večera od juhovýchodného po juhozápadný obzor v súhvezdí STRELCA.
15.6.	22:06	06:39	+0,2	
29.6.	21:08	05:39	+0,2	

jas. v mag.